

เทศน์เช้า วันที่ ๖ ธันวาคม ๒๕๕๗

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ วันนี้วันพระ วันพระวันโกนเป็นประเพณีของชาวพุทธ วันโกน พระเขาโกนหัว โกนหัวก็จะวันพระอุโบสถ เราชาวพุทธ เห็นใหม่ วันโกนเขาก็เตรียมจิตเตรียมใจของเขา วันพระเขาไปวัด ไปวา ผู้แก่ผู้เฒ่า เวลาแก่เฒ่าแล้วไปอยู่วัดจำศีล จำศีลเพื่อหาสมบัติส่วนตน

เกิดมาเกิดมาในวัฏฏะ เกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เกิดมามีชาติมีตระกูล เราก็อยู่ในวงศ์ตระกูลของเรา เชิดชูวงศ์ตระกูลของเรา เวลาชราภาพขึ้นมาเขาไปวัดไปวา กัน นี้วัฒนธรรมของชาวพุทธ ถ้าวัฒนธรรมของชาวพุทธ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าสมควรแก่ธรรมนะ ธรรมะจะคุ้มครอง

เมื่อวานวันเฉลิมพระชนมพรรษา เวลาในหลวงท่านปราบดาภิเษก เห็นใหม่ “เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขของชาวสยาม” เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพราะท่านประพาศธรรมใจ ท่านประพาศธรรม ท่านทำคุณงามความดีของท่าน เห็นใหม่ ธรรมะคุ้มครอง ไปอยู่ที่ไหนประชาชนล้อมรอบไปหมดเลย เวลาจะป้องกันอันตรายมันจะมีใครดีไปกว่าป้องกันด้วยมนุษย์ ด้วยคนด้วยกันเอง

เราจะปกครองแผ่นดินโดยธรรม เพราะท่านทำคุณงามความดีใจ คนถึงซาบซึ่งในคุณงามความดีนั้นใจ นี้ก็เหมือนกัน เราจะปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราเกิดมาเป็นชาวพุทธ เราเกิดมาแล้ว เราเกิดมาเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ เพราะมนุษย์มีสมมอณะ ตอนนี้อยู่ยุโรปเขากำลังฟ้องศาลกัน เขาจะฟ้องศาลกันว่าให้ลิงชิมแปนซีมีสิทธิเท่ามนุษย์

ความคิดของเขา เราคุ้มครองสัตว์ มีกฎหมายคุ้มครองสัตว์ก็กฎหมายคุ้มครองสัตว์ดี แต่กฎหมายคุ้มครองสัตว์มันก็เป็นสัตว์ใช้ใหม่ สัตว์มันจะดำรงชีพของมันอย่างไรละ ดูสิ เวลาสถานะแวดล้อมมันไม่ดี ไม่มีอาหาร นี่มันสูญพันธุ์นะ สูญพันธุ์ไปมหาศาลแล้ว ที่นี้การสูญพันธุ์ของเขาไปมันเป็นผลของวัฏฏะ ผลของวัฏฏะคือความเจริญขึ้นมา เราว่าสิ่งนี้เจริญขึ้นมามันก็ไปรุกรานธรรมชาติ ไปรุกรานของเขา

นี่ก็เหมือนกัน เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา ความเป็นมนุษย์มีสมอง มนุษย์มีสมอง มีความรู้สึกนึกคิด นี่พันธุกรรมของจิต เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ คนที่เวียนว่ายตายเกิด ผลของกรรม

อภิชาติบุตร บุตรที่เกิดมากับพ่อกับแม่ บุตรที่ดีกว่าพ่อแม่ เกิดมาแล้วพ่อแม่มีแต่ความ ร่มเย็นเป็นสุข พ่อแม่มีแต่ความสุข เพราะเจตชิววงศ์ตระกูล เวลาด้วยเวรด้วยกรรมมาเกิด ไม่ได้ตั้ง เราคิดเลย ไม่ได้ตั้งเราคิดเลย สิ่งนั้นมันเป็นอย่างไรละ สิ่งนั้นมันเป็นผลของวัฏฏะ ไร มันมีกรรม เก่ากรรมใหม่มา

ถ้ากรรมเก่ากรรมใหม่ พันธุกรรมของจิต ถ้าพันธุกรรมของจิต เราเกิดมา เกิดมาเป็นผล ของวัฏฏะ แต่ถ้าเรามีสมองนะ เรามีสมอง เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาผู้ใดปฏิบัติสมควรแก่ธรรม เราสมควรแก่ธรรม เราทำบุญกุศลของเรา เราเสียสละทานของ เรา ทำไม่ต้องเสียสละ เกิดมาก็ทุกข์ยากขนาดนี้แล้วยังต้องเสียสละ

การเสียสละคือสมบัติของเรา หาสมบัติให้ใจ หาสมบัติให้ใจ สิ่งที่เราไม่ได้ทำสิ่งใด เลย เราจะได้สิ่งใดเลย สิ่งที่เราเกิดมาเราเกิดมาด้วยบุญกุศลนะ ถ้าไม่มีบุญกุศลมันจะไม่เกิดมา เป็นมนุษย์ คุณิ เกิดเป็นมนุษย์ เขาว่าเกิดมาชาติเดียวมันไม่มีอีกแล้ว

เวลาเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ คุณิ เขาว่าเมื่อก่อนมนุษย์มันน้อย ทำไมมนุษย์มันมากขึ้น ไปคู่สัตว์ในฟาร์มนะ ไปคู่สัตว์น้ำ ไปคู่สัตว์มันมหาศาลเลยที่มันยังไม่ได้เกิด ไปคู่จิตวิญญูณที่ จะเกิดอีกมหาศาลเลย เพราะในธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่า เวลาการ เวียนว่ายตายเกิดเปรียบเหมือนเต่าตาบอด เต่าตาบอดอยู่กลางทะเล แล้วเวลามันจะโผล่มาหายใจ ถ้ามันโผล่เข้ามาในบ่วง มันมีบ่วงบ่วงหนึ่ง ถ้าเต่าตัวนั้นมันมีโอกาสได้โผล่ในบ่วงนั้น เหมือนกับจิตวิญญูณที่จะเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ ฉะนั้น เกิดเป็นมนุษย์มันมีค่ามากมหาศาล ขนาดนี้

แล้วเกิดมาเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนาด้วย พระพุทธศาสนานะ องค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าสร้างสมบุญญาธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์ ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย ทำให้จิตใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันคง ทำให้จิตใจขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าจะคันคว้า การคันคว้า ธรรมะเหนือธรรมชาติ ธรรมะเหนือโลก ธรรมะเหนือ โลกเพราะโลกคือวัฏฏะ ไร ถ้าสิ่งที่จิตใจจะมีกำลังที่เหนือโลก เหนือโลก

โลกคืออะไร? โลกธรรม ๘ โลกธรรม ๘ คือธรรมะเก่าแก่ สรรเสริญนินทาของเก่าของเก่า มันมีมาแต่ดั้งเดิม มนุษย์มันเกิดขึ้นมา มันก็มีการดิ้นนินทามาตลอด เวลาสรรเสริญยกย่องเชิดชูขึ้นมา เชิดชูขึ้นมาเพื่อให้มันหลงใหลไปไป เชิดชู เห็นใหม่ แต่เพราะผู้มิจฉาธรรม เชิดชูก็ไม่มีผลกับใจดวงนั้น ไม่มีผลเข้าไปสั่นไหวให้ใจดวงนั้นคลอนแคลนไปได้ นี่พระโพธิสัตว์ๆ จิตใจที่มีคุณธรรมมันมีคุณธรรมขนาดนั้น นี่พระโพธิสัตว์ที่เกิดขึ้นมา พอเกิดขึ้นมาพยายามศึกษาค้นคว้า ค้นคว้าในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงสิ้นกิเลสไป “เราจะสอนใครได้หนอ จะสอนใครได้หนอ” มันลึกลับซับซ้อน มันลึกลับซับซ้อนจนมนุษย์จะรู้แทบไม่ได้ แต่คนที่สร้างสมบุญญานิกามาจะรู้ได้

ที่นี้สร้างสมบุญญานิกามาจะรู้ได้ ที่เราจะประพฤติกฎปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราเสียสละทานๆ ก็เพื่อสร้างอำนาจวาสนาบารมีนี่ไง ถ้าจิตใจเราเสียสละสิ่งนี้ไม่ได้ สิ่งที่เราเสียสละขึ้นไปโดยที่จิตคิดเป็นวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ว่าเราเสียสละไป เราเป็นผู้เสีย คนอื่นเป็นผู้ได้ แต่ในทางธรรมๆ เราเป็นผู้ได้ เราเป็นผู้ได้เพราะเราฝึกหัดใจของเรา อาหาร ปัจจัย ๔ มันมี คุณติ เศรษฐีมหาเศรษฐีเขามีทรัพย์สมบัติมหาศาล เขาใช้สอยก็ชีวิตของเขาเท่านั้นแหละ แล้วทรัพย์สมบัติเขาเอาไว้ทำอะไร เวลาคนหาได้ก็หาได้มานั้นแหละ แล้วเราหาไม่ได้ เราไม่มี เราจะทำบุญกุศลอย่างไร

อนุโมทนาทานใด อนุโมทนาทาน เห็นพระเดินผ่านมายกมือทว่มหัว สาธุ! เราคนทุกข์คนเข็ญใจ ไม่สามารถมีแม่แต่ข้าวทัพพีหนึ่งจะใส่บาตรได้ แต่เราก็มีหัวใจที่ยิ่งใหญ่ เราอนุโมทนา นี่พัฒนาหัวใจๆ ใจ ถ้าพัฒนาหัวใจ เราไม่มีปัญญาที่จะเทียบเคียงใครได้ ไม่มีปัญญาเทียบเคียงได้ แต่เรามีน้ำใจ สมบัติของเราสมบัติคือน้ำใจใจ

เวลาทุกข์ ใครเป็นคนทุกข์ล่ะ? หัวใจเป็นคนทุกข์ใช่ไหม แต่ถ้าเรามีน้ำใจ มีน้ำใจ เวลา มันทุกข์แล้วมันไม่มีที่พึ่ง แล้วคุณสมณะสิ ท่านสงบ ท่านสำรวจของท่าน ท่านกษัตริย์ของท่าน ท่านบัณฑิตของท่าน เราเห็นของท่าน พระสารีบุตรเห็นพระอัสสชิบิณฑบาตก้าวเดินไปด้วยความมีสติปัญญา

ถ้าเราเดือดร้อนนัก เราอยู่ทางโลกเราทุกข์ยากนัก คุณติ เรามีสิทธิใจ เราบวชได้ไหม ถ้าเราบวชแล้วเราจะสงบสงัดอย่างนี้ได้ไหม? มันก็ไม่ได้ เพราะเวลาบวชไปแล้วหัวใจมันดิ้นรน หัวใจมันดิ้นรน

ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราต้องมีศีล มีสมาธิ มีปัญญา ถ้าเรามีศีล มีสมาธิ มีปัญญา เราฝึกหัดของเราไปอย่างนี้ เราไม่ต้องปฏิบัติแล้วเราจะเก็บเกี่ยวมรรคผลนิพพานเลย นิพพานอยู่แค่มือเอื้อมเลย นิพพานอยู่แค่มือเอื้อม

เวลาหลวงปู่มั่นท่านเทศน์ว่า การ หลวงตาท่านนั่งฟังอยู่ด้วยนะ บอกว่านิพพานหีบจับเอาได้เลย เพราะอะไร เพราะหลวงปู่มั่นท่านเป็นคนขี้บอกร เป็นคนขี้บอกรเลย ศีล สมาธิ ปัญญา มันจะพัฒนาขึ้นมาอย่างไร มีสติ สติขยับยังอย่างไร ขยับแล้วจิตใจมันสมควรแก่การงานอย่างไร ถ้าสมควรแก่การงานแล้วยกขึ้น ยกขึ้นสู่วิปัสสนา

เราก็เหมือนกัน เราไปศึกษาวิชาชีพ เราบอกรเราทำได้ทั้งหมดแหละ แต่มันได้ประโยชน์ไหม เวลาหลวงปู่มั่นท่านเทศน์ว่า การ มรรคผลนิพพานหีบจับได้เลย พอหลวงปู่มั่นเทศน์จบนะ ฟ้าปิดหมดเลย เพราะนึกด้วยตัวเองไม่ได้ เรานึกไม่ได้ แต่ผู้ที่เขา มีสังขารในหัวใจเขาชี้เอาได้เลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาเรามีปัญญาของเรา เราจะเอาตามใจเราเลย แล้วเราจะเอาให้ได้เลย มันเป็นไปได้อย่างไรถ้ามันไม่พัฒนาของมันขึ้นมา ถ้าพัฒนามา เราถึงปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม

ผู้ปฏิบัติธรรมนะ เราถือศีล ศีลต้องคุ้มครองเรา คนดี กลิ่นของศีลหอมทวนลม เรามีศีลมีธรรมของเรา ถ้ามีศีลมีธรรม เราขยับไม่ได้เลย นั่นกิเลสมันเดือดร้อน ถ้ามีศีลมีธรรม กิเลสมันเดือดร้อนหมดแหละ พุดจาโกหกก็ไม่ได้ สิ่งใดอะไรก็ไม่ได้ แล้วเราจะพุดอะไรก็โกหก เรารู้เองเห็นไหม จะพุดอะไรก็โกหกไม่ได้ ทำอะไรไม่ได้

แล้วตั้งใจไปโกหกอะไร เราไปโกหกใคร เราไม่ได้โกหกใคร เราไม่มีเจตนาสิ่งใดที่ทำให้เสียหาย แต่เราทำเพื่อประโยชน์ ทำเพื่อประโยชน์ เราทำเพื่อประโยชน์ได้ ถ้าทำเพื่อประโยชน์มันไม่ใช่ความเสียหายนั้น มันไม่มีผลกับอันนั้น

แต่ถ้าเรารักษาศีลของเรา ความปกติของใจ ความปกติของใจตรงไหน ความปกติของใจ เวลาเรานั่งสมาธิ เวลาเราจะนั่งสมาธิ ทำความสงบของใจ ความลับไม่มีในโลก เราเป็นคนทำเอง ถ้ามันเป็นความขาดตกบกพร่องมันจะฟูขึ้นมาเลยละ ความขาดตกบกพร่อง เราทำสิ่งใดที่ขาดตกบกพร่องมันจะฟูขึ้นมาเลย แล้วจะแก้ไขอย่างไร จะแก้ไขอย่างไร

ศีล ศีลคือความปกติของใจ ถ้าเรามีศีล มีศีล มีทานขึ้นมา เราจะภาวนาของเรา ถ้าภาวนาภาวนาของเราเพื่อบำรุงหัวใจของเราไป

เวลาในหลวงท่านจะครองแผ่นดินโดยธรรมเพื่อประโยชน์สุขของชาวสยาม นั้นนะเพื่อสังคม เพื่อประเทศชาติ เราก็เป็นส่วนหนึ่งของประเทศไทย เราเป็นมนุษย์คนหนึ่ง เราเป็นชาวไทย เราก็เป็นคนหนึ่งในสังคมนี้ แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เรานั่งสมาธิภาวนาของเราสมบัติของเราๆ ถ้าเป็นธรรมขึ้นมา เธอจะมีธรรมเป็นที่พึ่งเกิด อย่ามีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย แล้วทำอยู่ศีล สมาธิ ปัญญาจะเป็นธรรม สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้าเรามีธรรมเป็นที่พึ่ง

ในชีวิตของเรา เราอยู่ในสังคมไทย เราก็อยู่ในสังคมนี้ เราปรารถนาเป็นคนดีของเรา เราทำสิ่งใดเป็นสุจริต ธรรมะคุ้มครองเรา ถ้าเราจะมาประพฤติปฏิบัติ เราจะนั่งสมาธิภาวนา ความลับไม่มีในโลก ความขาดตกบกพร่องในใจเรามีหรือเปล่า ถ้าความขาดตกบกพร่องในใจของเรามีมันก็ฟู คูลิ มันส่งออกมันเครียด มันดึงเครียดของมัน พุทโธๆๆ ทับถมมันให้สิ่งใดมันเสมอภาคของมัน ถ้ามันเสมอภาคของมัน มันก็จะกลับมา

แล้วพอกลับมาสู่ใจของตัวเอง เห็นใหม่ ว่าจิตอยู่ที่ไหน จิตอยู่ที่ไหน เวลาพุทโธๆ เป็นอุบายทั้งนั้นแหละ กรรมฐาน วิถีการ ๔๐ วิถีการเพื่อทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้ว เพราะใจมันสงบขึ้นมา สุขอื่นใดเท่ากับจิตสงบไม่มี เราค้นหาทรัพย์ ทรัพย์สมบัติมหาศาลเลย มันมีนะ เวลาเศรษฐกิจ แล้วเวลาประสบอุบัติเหตุต่างๆ เวลาตายไป ทรัพย์สมบัติมันช่วยเหลือเราได้ไหม? มันช่วยเหลือเราไม่ได้เลย

นี่ก็เหมือนกัน เวลาพุทโธๆ ถ้าจิตมันสงบแล้ว ทรัพย์สมบัติมันกองอยู่นั้น แต่ใจของเราสงบ อยู่ในบ้าน คูลิ ข้าวของเงินทองมันเต็มบ้านเลย เวลาถ้ามันทุกข์มันยาก มันไปห้วงอาลัย อารมณ์ไง อันนี้ก็ไม่มีการดูแล อันนี้ก็ไม่มีการรับผิดชอบ อันนี้ก็จะส่งต่อให้ใคร มันก็ทุกข์ยากอยู่นั่นนะ

เวลาจิตสงบเข้ามาแล้ว ข้าวของเงินทองมันก็เป็นของเราอยู่นั้นแหละ แต่จิตมันปล่อยวางเข้ามา แล้วข้าวของเงินทองที่จิตมันไม่สงบมันให้ความสุขเรามากน้อยขนาดไหน เวลามันจิตสงบเข้ามา โอ้โฮ! มันมหัศจรรย์ขนาดไหน สมบัติของเราๆ มันอยู่ที่นี้ ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ถ้าจิตมันสงบแล้ว แล้วมันออกฝึกหัดใช้ปัญญา มันจะเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์เลย

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา นะ สุตถา เทวมนุสฺसानิ สอนตั้งแต่พรหมลงมา สอนหมด องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ในบรรดาสัตว์สองเท้า องค์

สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าประเสริฐที่สุด” เราจะเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ เพราะความเป็นคุณค่าของมนุษย์ ถ้ามองทางโลก มนุษย์ต้องมีอาหาร มนุษย์ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย ถ้ามนุษย์ไม่มีปัจจัยเครื่องอาศัยมันจะเกิดความทุกข์ยาก นี่ปัจจัย ๔ นี่ปัจจัย เรามอง เพราะมองเรื่องร่างกาย เพราะมันมีความบีบคั้น เราจะต้องแสวงหา เราต้องมีอาหาร ต้องมีปัจจัยเพื่อดำรงชีวิต นี่มันบีบคั้นใจ เทวดา อินทร์ พรหมเขาไม่มี

เทวดา อินทร์ พรหมนะ เวลาในอายุขัยของเขา แสง เขากินวิญญาณาหาร ผัสสาหาร อาหารที่เป็นทิพย์ เขามีพร้อม นึกอะไรก็ได้ อย่างนั้น ทุกอย่างก็พร้อมไปหมดเลย เขาก็เพลิดเพลินของเขา แต่ของเรา หิวข้าว ร้อน หนาว มันเดือนตลอด เวลาคนตายไป ยมบาลถามว่า “ได้เคยเจอธรรมะไหม”

“ไม่เคยเห็น ไม่เคยฟัง ไม่เคยเข้าวัดเลย”

“เห็นคนเกิด คนแก่ คนเจ็บ คนตายไหม”

“เห็น”

“นั่นแหละธรรมะ ธรรมะมันเดือนใจ”

ร่างกายของเรา เพราะเราเกิดเป็นมนุษย์ เรามีร่างกายมันคอยเตือนเราไง ถ้ามีสติปัญญา อาหารก็มีมหาศาล เก็บไว้ ๑ มื้อ ถ้ากินไม่หมดมันก็เน่าเสีย อาหารมันก็ของชั่วคราว แล้วเวลาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนเข้ามาสู่ใจของเรา ถ้ามันทำได้ ถ้ามันทำได้ถ้าจิตมันสงบเข้ามา กายก็สบายๆ เวลามันเห็นใจ เวลาว่าจิตอยู่ไหน เวลาประพฤติปฏิบัติ จิตอยู่ไหน มันเป็นอุบาย อุบายทำให้เราฝึกหัด ถ้าเราฝึกหัดใจของเราแล้ว แล้วถ้ามันชำนาญแล้ว มันชำนาญแล้วมันควบคุมได้หมด รู้เลยว่าจิตอยู่ไหน กำหนดได้ ทำได้ ทุกอย่างรู้จักเลยว่าอยู่ที่ไหน เพราะอะไร เพราะจิตตั้งมั่น เอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่น จิตตั้งมั่น จิตถึงเป็นผู้ทำงาน

ถ้าจิตไม่ตั้งมั่น จิตไม่มีหลักมีเกณฑ์ คนที่ทำงานแล้วคือสัตตชาตญาณ คือเงา คือเงาใจ คือสัตตชาตญาณของมนุษย์มีธาตุ ๔ และ ชั้น ๕ มนุษย์เกิดมามีกายกับใจๆ แต่ใจอันนี้มันโดนอวิชชาครอบงำไว้ แล้วมันก็คิดไปตามประสามัน ไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ว่าเป็นของเรา ไปกล่าวดู ไปน้อยลว่า เป็นของเรา

แต่ถ้ามันเป็นความจริงๆ พระสารีบุตรไม่เชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ก็ไปฟ้ององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเรียกพระสารีบุตรมา เธอว่าอย่างนั้นจริงๆ หรือ

แต่ก่อนเชื่อมากนะ เพราะตอนที่เป็นมานพ ๒ คน ไปดูการละเล่นฟ้อนรำ ที่แรกก็มีความสุข ดูไปดูมามันจืดมันชืด ไม่มีทางออก ปรีกษากันแล้วไปหาสัตถุชัย ไปอยู่กับสัตถุชัย ศึกษา กับสัตถุชัยจนหมดความรู้ของสัตถุชัย มันยังแก้กิเลสไม่ได้ สัตถุญาณกันไว้ ๒ คน มานพ ๒ คน สัตถุญาณกันไว้ว่าถ้าใครมีทางออกต้องบอกกันนะ อย่าทิ้งกันนะ แล้วมานพนั้นไปเห็นพระอัสสชิ เเดินบิณฑบาตอยู่ ไปถามเลย ถามว่าใครเป็นศาสดา เขาสอนอย่างไร

เราเป็นผู้มีปัญญาน้อย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนบอกว่าทุกข์สุขทั้งหลายมันต้องมีเหตุที่มา ทุกข์สุข ความเป็นไปจริงๆ มันต้องมีเหตุ ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ไปดับที่เหตุ นั้น ย้อนกลับมาที่เหตุ นั้น พระสารีบุตรเป็นพระโสดาบันขึ้นมา ไปบอกพระโมคคัลลานะด้วยกัน มานพ ๒ คนที่สัตถุญาณกันไว้ พอไปพูดให้พระโมคคัลลานะฟัง พระโมคคัลลานะใช้ปัญญาไตร่ตรอง ฟังแล้วไม่ได้เป็นหรือ ใช้ปัญญาไตร่ตรอง คิด สมาธิ ปัญญา ใช้ปัญญาไตร่ตรองแทงทะลุถึงได้เป็นพระโสดาบัน แล้วพระโสดาบัน ๒ องค์ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฝึกฝนขึ้นมาจนเป็นพระอรหันต์ ทำไมมันจะไม่เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เคารพองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเพราะได้ธรรมนี้มาเพราะองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แต่ทำไมไม่เชื่อเราละ

ไม่เชื่อ เพราะความเชื่อ เพราะเชื่อเป็นศรัทธาใจ แต่เพราะปัญญาที่ไตร่ตรอง ปัญญาที่แทงทะลุต่างหากมันเป็นปัญญาเป็นความจริง เชื่ออันนี้ เชื่อความจริงอันนี้นะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าจริง ถูกต้องๆ

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราประพฤติปฏิบัติของเรามันต้องมีคุณธรรมดี มันต้องมีความจริงของเราดี จิตสงบแล้วๆ จิตสงบแล้วมันถึงออกฝึกหัดใช้ปัญญา แล้วถ้าปัญญามันแทงทะลุ แทงทะลุเข้าไป จะเป็นสมบัติของจิตดวงนั้น

อตุตา หิ อตุตโน นาโถ คนเป็นที่ฟังแห่งตน จิตดวงนั้นๆ แล้วจิตดวงนั้นคือใครละ จิตดวงนั้นก็อยู่ในหัวใจ อยู่ในร่างกายเรานี้ไง ร่างกายของใครมีสติมีปัญญาที่เกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์แล้วมีสติปัญญา ศึกษาธรรมะเป็นนามธรรม แล้วจะไปจับต้องเอาตรงไหนละ

เราศึกษาทางวิทยาศาสตร์ เราศึกษาทางโลกมันมีผลวิจัย มันมีผลทุกอย่าง มันมีทางการวิจัยเขารองรับหมดเลย แล้วศึกษาธรรมะ แล้วศึกษาปฏิบัติธรรมว่าสมบัติของเราๆ แล้วเอาอะไรมารองรับล่ะ

ปัจจัยตั้ง สันติปฏิญญาโก ความรู้จริงอันนั้น แล้วความรู้จริงอันนั้นเทียบเคียงได้กับครูบาอาจารย์ที่ท่านรู้จริง ท่านตรวจสอบกัน มันเป็นความจริงอันนั้น จริง ความจริงต้องพูดได้สิ ความจริง เห็นไหม คุณติ ทองคำไม่กลัวไฟ ทนการพิสูจน์ ทนการตรวจสอบ ยิ่งตรวจสอบ ยิ่งพิสูจน์ ยิ่งใส ยิ่งสว่าง ยิ่งสะอาด ยิ่งบริสุทธิ์ นี่ผู้รู้จริงกับผู้รู้จริงเขาสนทนาธรรมกัน ธรรมสภาจุมุา เอตมมุงคลมุตตมัมเป็นมงคลอย่างยิ่ง เอวัง